

Ülke Markalama Bağlamında Türkiye'nin Eğitim Diplomasisine Yönelik Bir Değerlendirme*

An Evaluation of Türkiye's Education Diplomacy in the Context of Country Branding

Derleme Makalesi / Review Article

**Sorumlu yazar/
Corresponding author:**
Ercan Akar

ORCID: 0000-0001-6708-7196

Geliş tarihi/Received:
27.04.2022

**Son revizyon teslimi/Last
revision received:**
03.06.2022

Kabul tarihi/Accepted:
03.06.2022

Yayın tarihi/Published:
16.06.2022

Atıf/Citation:
Akar, E. & Gürkaynak, M.
(2022). Ülke markalama
bağlamında Türkiye'nin
eğitim diplomasisine
yönelik bir değerlendirme.
İletişim ve Diplomasi, 7
(Kamu Diplomasisi ve Ülke
Markalama Özel Sayısı), 137-164.

doi: 10.54722/
iletisimvediplomasi.1109658

Ercan AKAR¹ , **Muharrem GÜRKAYNAK²**

ÖZ

Markalama çalışmalarının kamu diplomasisi ile birlikte ele alınması, farklı alanlara yönelik açılımları beraberinde getirmektedir. Bununla birlikte her devlet eğitime önem vermekte ve eğitim aracılığıyla cazibesini artırarak nüfuz oluşturmak istemektedir. Günümüzde eğitimin, neo-liberal politikalarla değerlendirilmesinden dolayı giderek büyüyen ve rekabetçi bir pazarın oluştuğu uluslararası eğitim, öğrenci değişimi vb. faaliyetler, artık eğitim diplomasisi çerçevesinde ele alınmaktadır. Eğitimin marka değerinin farkına varan devletler, eğitim diplomasisi kapsamında stratejiler geliştirmekte ve dünya kamuoyuna yönelik kısa-orta-uzun vadeli, çok boyutlu iletişim kanalları açmak istemektedir. Son yıllarda Türkiye'nin de eğitim diplomasisi faaliyetlerinin arttığı gözlenmektedir. Bu çalışmada, kamu diplomasisi ve ülke markalama bağlamında eğitim ele alınmakta; bu alanda öne çıkan ülkelerin eğitim diplomasisi açısından ülke markaları analize tabi tutulmakta ve Türkiye'nin eğitim diplomasisi faaliyetlerinin ülke markalamadaki rolü tartışılmaktadır. Ayrıca çalışmada, yeni, özgün bir eğitim diplomasisi tanımı yapılmakta, eğitim diplomasisinin kapsamına yönelik önerilerde bulunmak ve ülke markasına yönelik analiz geliştirmek suretiyle literatüre katkıda bulun-

* Bu çalışma, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler ABD Avrupa Birliği Çalışmaları Doktora Programında, Prof. Dr. Muharrem GÜRKAYNAK danışmanlığında Ercan AKAR tarafından yazılan 'Eğitim Diplomasisi ve Türk Dış Politikasındaki Yeri' başlıklı doktora tezinden üretilmiştir.

¹ Doktora Öğrencisi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta, Türkiye, akarercan@gmail.com

² Prof. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Isparta, Türkiye, muharremgurkaynak@sdu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5371-0474

nulmaktadır. Çalışma sonucunda; Türkiye'nin eğitim diplomasisi faaliyetlerinin hem niceliksel hem niteliksel olarak gelişmekte olduğu; mevcut bölgesel ve küresel sorunlara rağmen Türkiye'nin ülke markalamada eğitim diplomasisinden faydalanması açısından potansiyelinin ve fırsatlarının var olduğu; eğitim diplomasisi faaliyetleri ile Türkiye'nin bir eğitim merkezi olarak tanınmasının ülke markasına katkısı olacağı bulgusuna ulaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim diplomasisi, kamu diplomasisi, Türkiye'nin eğitim diplomasisi, ülke markalama, yumuşak güç

ABSTRACT

Handling branding studies together with public diplomacy brings along expansions for different fields. As one of them, education is essential for states, and they want to create influence by increasing their attractiveness through it. Since education is evaluated with neo-liberal policies today, activities such as international education, student exchange, etc., in which a growing and competitive market is formed, are handled within the framework of education diplomacy. Today, activities such as international education and student exchange are handled within the framework of education diplomacy. Realizing the brand value of education, states have developed strategies for education diplomacy and want to open short-medium-long-term, multidimensional communication channels for world public opinion. Besides, education diplomacy activities have increased in Türkiye in recent years. In this study, education is discussed in the context of public diplomacy and country branding; the country brands of the prominent countries in this field are analyzed in terms of education diplomacy, and the role of Türkiye's education diplomacy activities in country branding is discussed. Besides, the study contributes to the literature with a brand new definition of education diplomacy by making suggestions for the scope of education diplomacy and developing an analysis of the country brand. It is concluded that Türkiye's education diplomacy activities are developing both quantitatively and qualitatively; Türkiye has the potential and opportunities to benefit from education diplomacy in country branding; the recognition of Türkiye as an education hub through education diplomacy activities will contribute to the country's brand.

Keywords: Country branding, education diplomacy, public diplomacy, soft power, Türkiye's education diplomacy

EXTENDED ABSTRACT

In every period of history, power has been at the forefront of the agenda of states. However, as a result of various experiences towards the 21st century, the unders-

tanding of power has changed dramatically. The phenomenon of public diplomacy introduced during the Cold War and the subsequent classifications made for the dimensions of power drew attention to the concept of soft power and its components. Public diplomacy, whose importance was remembered again with the September 11 attacks, is used by countries as a tool of soft power. In fact, the new public diplomacy phenomenon has come to the fore in recent years. An important issue in the new public diplomacy is the effective use of branding and marketing strategies with an interdisciplinary approach. This situation has caused the branding studies to move from the level of companies to the level of institutions and eventually to the level of the country. Education, which can be used as a tool of soft power and also an important component in terms of public diplomacy, has also been affected by branding studies. Today, international education, international students, international exchanges within the scope of education and scholarships are handled within the framework of education diplomacy. Studies on the concept and content of education diplomacy have been continuing for more than 10 years. With this aspect, it is expected that education diplomacy, as a fairly new concept and field, will take up greater space on national agendas in the coming period.

In this study, which is designed as a review article, education is discussed in the context of public diplomacy and country branding. In order to contribute to the existing literature on education diplomacy as a new concept and field and to eliminate the deficiencies, suggestions are made for a unique definition of education diplomacy, the general framework of education diplomacy and the scope of education diplomacy activity areas. Countries that deal with the brand value of education in the context of public diplomacy and therefore use it as a soft power tool are examined within the framework of education diplomacy with an analysis of the country brand in the field of education developed for the study. Finally, by making an evaluation of Türkiye's education diplomacy institutions and activities, the potential of education diplomacy to contribute to Türkiye's country brand and opportunities in this direction are examined, and suggestions are made for Türkiye.

According to the findings obtained as a result of the study, new countries that want to evaluate the brand value of education within the scope of education diplomacy and increase their efforts in this direction are being added every day. In addition to Anglo-Saxon countries such as the USA, the United Kingdom, Canada, Australia, or Western states such as France and Germany, which are traditionally engaged in education diplomacy, countries such as China, Russia, Japan and Malaysia, the emerging countries of Asia, are also actively involved in the process. These countries, which are determined to have made significant progress in becoming a brand country in education in certain aspects, such as indexes that deal with soft power in the context of education, statistics of international students, graduates taking decision-making positions in their own countries, now consider education diplomacy

strategically and even have a connection with their national security. It is observed that they benefit from education diplomacy in a more systematic way. In this context, it can be said that considering education in terms of brand value from a strategic point of view within the framework of education diplomacy contributes to country branding.

According to the findings of the study concerning Türkiye, it is possible to say that Türkiye has made significant progress in the field of education diplomacy in recent years. Investments made in public diplomacy, especially during the last 20 years of Justice and Development Party rule, has resulted in a significant transformation in Turkish foreign policy. The humanitarian and entrepreneurial aspects of Turkish foreign policy are also visible in the field of education. It is evident that Türkiye has reorganized the existing institutions and practices within the framework of international education, international students and scholarships given to these students, established new institutions and made significant progress in these areas as part of education diplomacy, especially since 2010. It is also found that Türkiye's education diplomacy activities are expanding both quantitatively and qualitatively; despite the current regional and global problems, Türkiye has the potential and opportunities to benefit from education diplomacy in country branding; the recognition of Türkiye as an education hub through education diplomacy activities will contribute to the country's brand.

Giriş

Güç, uluslararası ilişkiler disiplininde vazgeçilmez ve merkezî bir konumda bulunmaktadır. Bu kavramı açıklamak adına yapılan tanımlamalar çeşitli olmakla birlikte, gücün farklı boyutları ile ilgili az çok bir genel kabul söz konusudur. Son yıllarda güç ile ilgili yapılan çalışmalarda sıkça atıfta bulunulan sert güç-yumuşak güç ayrımı ve bunlar arasında bir denge kurulması ile işlevsellik kazanması gerektiği ifade edilen akıllı güç, genel anlamda güç kavramının tanımlanması açısından önemlidir (Nye, 2004; Nye, 2009, s. 160). Soğuk Savaş'ın sona ermesi ve ardından ortaya çıkan konjonktür, yumuşak güce olan ilgiyi artırmaktadır. Dehşet dengesi ile devam edeceği sanılan Soğuk Savaş'ın sonlanması, yumuşak gücün önemini ülkelere çok net bir şekilde göstermektedir. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB)'nden sonra, Soğuk Savaş yıllarında Amerika Birleşik Devletleri (ABD) öncülüğündeki batının yürütmekte olduğu kamu diplomasisi pratiklerinin ve SSCB ile yapılan değişimler kapsamında edinilen tecrübelerin Sovyet sistemini çökerttiği belirtilmektedir (Richmond, 2005, s. 358). Bu durum, ABD'nin yumuşak gücü bağlamında yararlandığı kamu diplomasisi pratiklerinin ve değişimlerin olası etkilerini göstermesi bakımından önemlidir. Bu noktadan sonra devletlerin yumuşak güç kapsamında uygulanan politikalara ve bu çerçevedeki araçlara yönelik ilgisinde artış meydana gelmektedir.

1960'larda kavramlaştırılan kamu diplomasisi, devletlerin yumuşak güç hedefiyle uygulayacakları bir politika olarak görülmektedir (Nye, 2004, s. 31). Kamu diplomasisi kavramı, SSCB ile özdeşleştirilen, yabancı halklarda olumsuz düşünce ve tutumlar çağrıştıran, propaganda ve psikolojik savaş gibi kavramların karşısına iyi bir alternatif sunmaktadır. ABD özelinde, batı dünyasının demokratik bilgilendirme uygulamalarını vurgulamak adına genel kabul gördüğü söylenebilir. Sonrasında çeşitli tanımları yapılan kamu diplomasisi, "uluslararası bir aktörün, yabancı bir halkla ilişki kurarak uluslararası çevreyi yönetme girişimi" olarak tanımlanmaktadır (Cull, 2009, s. 12).

Günümüzdeki dönüşümler o denli hızlı yaşanmaktadır ki mevcut durumları anlamlandırmak ve açıklamak adına kavramlara yeni açılımlar getirme zorunluluğu hissedilmektedir. Kamu diplomasisi özelinde de artık eski ve yeni ayrımı yapılması söz konusudur (Melissen, 2005; Cull, 2009). Uluslararası ortamı istenilen şekilde yönetmeyi genel hedef olarak belirlemiş eski ve yeni kamu diplomasisi, kullandığı araçlar ve kavramlar açısından uygulamada farklılaşmaktadır. Yeni kamu diplomasisinde, devlet dışı aktörlerin daha fazla etkin olduğu; gelişen teknoloji ile dönüşen; ulusal ve uluslararası ayrımının azaldığı; markalaşma ve ağ kurma pratiklerinin arttığı; yumuşak güç ve ulus marka kavramlarının öne çıktığı; aktörler tarafından kolaylaştırılan yatay bir yapının oluştuğu söylenebilir (Cull, 2009, s. 14).

Yumuşak güçle ilgilenen her devlet, bir araç ve hükümet politikası olarak kamu diplomasisinden yararlanmaktadır. 21. yüzyılda önemi daha iyi anlaşılan kamu diplomasisi, çeşitli alt başlıklara ayrılmaktadır. Akademik çalışmalarda ve mevcut uygulamalarda bu başlıklar konusunda bir oydaşma yoktur, ancak kamu diplomasisi bileşenlerinin, "enformasyon", "eğitim" ve "kültür" alanları olduğu konusunda genel bir kabul söz konusudur (Van Ham, 2005, s. 57). Geçmişten günümüze kamu diplomasisi uygulamaları incelendiğinde, farklı disiplinlerin katkıları sonucu, eğitim, kültür, inanç, savunuculuk, lobicilik gibi alanlar çerçevesinde araştırmalar yapıldığı ve örnek ülkelerin değerlendirildiği görülmektedir (Aydemir, 2018).

Her çağda, eğitimde öne çıkan, tanınmış ve marka hâline gelmiş kurumlar, şehirler, toplumlar ve devletler olduğu bilinmektedir. 2000'li yıllarda ise artık kamu diplomasisi çerçevesinde eğitimden yararlanmak isteyen, eğitimde marka ülke olarak tanınma çabası içerisinde olan ve bu alana yatırım yapan ülkelere yenileri eklenmektedir. ABD, Fransa, Almanya, Birleşik Krallık, Kanada ve Avustralya gibi geçmişten beri bu alanın önemini fark eden ve çalışmalarını yapılandıran ülkelerin yanı sıra Çin, Rusya, Malezya, Japonya, Güney Kore gibi yeni aktörler de artık eğitimi kamu diplomasisi çerçevesinde değerlendirmekte ve ciddi yatırımlar yapmaktadır (Sağıroğlu, 2016). Avrupa Birliği örneğinde olduğu gibi ulusötesi ve uluslararası örgütlerde de benzer çabalar gözlenmektedir (Özel, 2021; Akar & Gürkaynak, 2022). Türkiye'nin de son yıllardaki insani ve girişimci dış politikası çerçevesinde eğitim diplomasisi ile ilgili çalışmalarını artırdığı görülmektedir (Özerdem, 2016; Çavuşoğlu, 2020).

Kamu diplomasinin bütüncül olarak ele alınması ve insana özgü pek çok alanın iç içe geçmiş olması nedeniyle ilgili literatürde eğitim, kimi zaman kültürün bir bileşeni veya aktarıcısı olarak değerlendirilmek suretiyle kültürel diplomasisi kapsamında irdelenmekte (Macdonald, 2018) veya öğrenci ve akademisyen değişimleri örneğinde olduğu gibi değişim diplomasisi kapsamında incelenmektedir (Bettie, 2020). Bazı kaynaklarda, yükseköğretimde uluslararasılaşma (Altbach & Knight, 2007) veya bilim diplomasisi bağlamında eğitimin irdelendiği görülmektedir (Davis & Patman, 2015). Uluslararası eğitim, kültürlerarası eğitim, ulusötesi eğitim gibi kavramlar literatürde öne çıkan kavramlar olarak belirlemekte ve disiplinlerarası bir yaklaşımla konu değerlendirilmektedir. Son yıllarda ise artık eğitim diplomasisi çerçevesinde konunun ele alındığı dikkati çekmektedir (Kavala, 2016; Kıran & Açıkalin, 2021; Özel, 2021). Ancak yine de yeni bir alan olarak değerlendirilebilecek eğitim diplomasinin tanımı ve içeriği konusunda akademik çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Dolayısıyla bu çalışmanın, konuya yönelik yapmakta olduğu açılımlar ve katkılar sebebiyle önemli olduğu düşünülmektedir.

Yukarıda belirtilen bağlamlar çerçevesinde, tarihsel olarak ele alındığında, kamu diplomasine yönelik analiz ve pratiklerin, Soğuk Savaş'a etki eden önemini, 1990'larda gücün boyutları kapsamında yapılan yumuşak güç kavramlaştırmasının Soğuk Savaş sonrası etkisini ve küreselleşme ile dönüşen uluslararası ortamın yeni kamu diplomasine katkısını birlikte değerlendirmek gerekmektedir. Dahası günümüzde disiplinlerarası bir yaklaşımla pazarlama stratejileri ile markalama faaliyetleri, yeni kamu diplomasisi ile bağlantılı bir şekilde ele alınabilmektedir. Yumuşak güç, kamu diplomasisi ve ulus markalar, akademik söylem çerçevesinde 21. yüzyıl başlarından beri tartışılmaktadır (Pamment, 2014).

Bu doğrultuda, literatür taramasını da içeren bu makalede, kamu diplomasisi ve ülke markalama perspektifinden eğitim ele alınmaktadır. Kamu diplomasisi bağlamında eğitimin ele alınması, daha önce kavramlaştırılan ve çalışmalara konu olan kültürel diplomasisi, değişim diplomasisi, bilim diplomasisi gibi alanlara kıyasla, yeni bir kavram olan eğitim diplomasisi ile ilgili bazı tanımlama sorunlarını ve eğitim diplomasinin kapsamını oluşturmada yaşanan zorlukları beraberinde getirmektedir. Bu tür zorlukları aşmak adına çalışma için detaylı bir literatür taraması yapılmak ve konu ile ilgili olduğu düşünülen kurumların internet siteleri ile bu kurumların faaliyet raporları incelenmek suretiyle eğitim diplomasisi irdelenmektedir. Çalışmanın ilk bölümünde, literatüre katkı sağlamak ve alandaki boşluğu doldurmak için eğitim diplomasisi kavramı özgün bir şekilde yeniden tanımlanmakta ve eğitim diplomasinin kapsamına yönelik fikirler sunulmaktadır. Bu temel üzerinde çalışmanın sonraki bölümünde, günümüzde eğitim alanında öne çıkan ülkeler ele alınmakta; eğitimin marka değerini kamu diplomasisi bağlamında ele alan ve dolayısıyla bunu bir yumuşak güç aracı olarak kullanan ülkeler, çalışma için geliştirilen 'eğitim alanında ülke markasına yönelik analiz' ile eğitim diplomasisi çerçevesinde incelenmektedir. Bunun için, üç aşamalı

bir araştırma metodolojisinin uygun olduğu düşünülmektedir. Çalışma için ilk olarak ve en genel çerçevede, yumuşak güç bağlamında eğitimi değerlendiren dizinler olan Soft Power 30 Index ve Global Soft Power Index adlı iki dizin incelenmektedir. İkinci aşamada, uluslararası eğitim açısından hedef kitle konumundaki uluslararası öğrencilerle ilgili güncel istatistikî veriler ve geleceğe yönelik sayısal tahminler ele alınmaktadır. Araştırmanın üçüncü ve son aşamasında ise ülkelerin yumuşak gücüne doğrudan etki etme potansiyeli sebebiyle önemli olduğu ve bu açıdan eğitim diplomasisi kapsamında ülkelerin en temelde hedeflediği husus olduğu düşünülen, mevcut dünya liderlerinden yabancı ülkede eğitim almış olanları belirten HEPI Soft-Power Index adlı dizin değerlendirilmektedir. Son olarak çalışmada, Türkiye'nin eğitim diplomasisi kurumları ve faaliyetleri kapsamında bir değerlendirme yapmak ve çalışma için geliştirilen üçlü analizi Türkiye açısından ele almak suretiyle eğitim diplomasisinin Türkiye ülke markasına katkıda bulunma potansiyeli ve bu yöndeki fırsatlar irdelenmekte ve Türkiye için önerilerde bulunmaktadır.

Eğitim Diplomasisi Kavramı ve Eğitim Diplomasisinin Genel Çerçevesi

Küreselleşme ve karşılıklı artan toplumlar arası ilişkiler sonucu birçok diplomasi türünden bahsetmek artık mümkündür. Farklı kaynaklarda farklı başlıklar altında incelenen bu diplomasi türleri, çeşitli sınıflandırmalara tabi tutulmaktadır (Demir, 2019; Kocabıyık, 2019). Çalışmaların ortak noktası olarak yer verilen diplomasi türlerinden birisi kamu diplomasisidir. Son yıllarda kamu diplomasisine artan ilgiye paralel şekilde bu kapsam içerisindeki alanlara yönelik çalışmalar da artmaktadır. Yılmaz (2017), kamu diplomasisi olgusunun birçok kamusal faaliyet alanı ile kesiştiğini ifade etmektedir. Bu alanlardan bir tanesi de eğitim olarak karşımıza çıkmaktadır. Eğitim, kamu diplomasisinin önemli bir bileşeni olarak uzun zamandır ülkelerin gündeminde olmakla beraber, yalnızca eğitim alanını geniş çaplı konu edinen çalışmaların azlığı dikkati çekmektedir. Yine de kamu diplomasisi kapsamında eğitimin incelenmesi ve eğitim diplomasisi kavramı çerçevesinde konunun irdelenmesi hususunda on yılı aşkın süre öncesinden başlayan bir ilgi artışı söz konusudur.

Demir (2019) eğitim diplomasisini, “diplomatik ilişkilerin geliştirilmesinde eğitim iş birliklerinin kullanılması” olarak tanımlamaktadır. Uluslararası İlişkiler ve Diplomasi Sözlüğü’nde eğitim diplomasisi, “diğer devletler ile ilişki kurma konusunda eğitim alanındaki değişim programları, eğitim kurumları arasındaki iş birliği gibi eğitsel konuları kullanmaya dayalı diplomasi” şeklinde açıklanmaktadır (Dağ, 2016, ss. 142-143). Touhey (2017), eğitim diplomasisini, “ulus devletlerin eğitimdeki yumuşak güçlerini, nüfuz kazanmak, yurt içi değerleri yurt dışına yansıtmak ve uluslararası iyi niyet geliştirmek için kullandıkları bir kamu diplomasisi veya kültürel diplomasi dalı” olarak tanımlamaktadır.

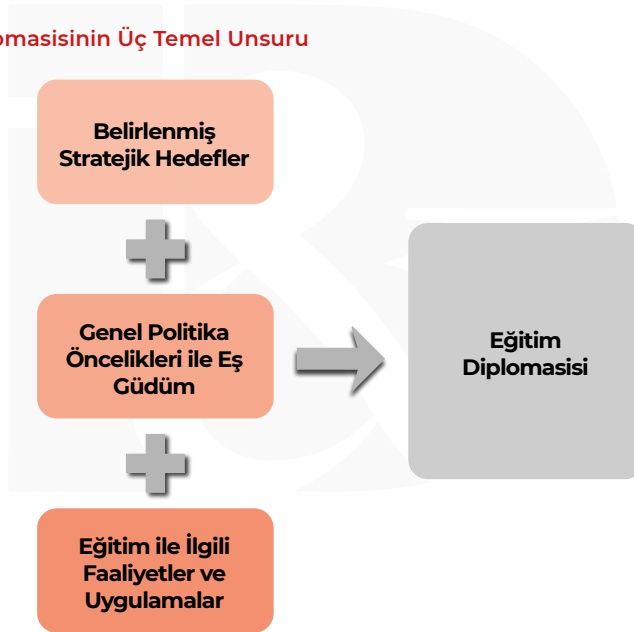

Günümüzde mevcut eğitim diplomasisi çerçevesindeki politikalar, uygulamalar ve faaliyetler (U.S. Department of Education International Strategy 2018, (2019); Canada's International Education Strategy 2019-2024, (2021); Erasmus+ Programme Guide, (2021); Australian Strategy for International Education 2021-2030, (2021); UK's International Education Strategy 2021, (2021)) değerlendirildiğinde, bu çalışmada yazarlar tarafından yeni ve özgün bir tanım önerilmektedir. Buna göre:

'Eğitim diplomasisi, bir devletin kendi fikirlerini ve hissiyatını diğer ülkelere ve dünya kamuoyuna anlatmak ve bu doğrultuda cazibesini artırmak adına, belirli stratejik hedeflere yönelik olarak, diğer politika öncelikleriyle eş güdümlü bir şekilde yaptığı ve desteklediği eğitim alanındaki tüm faaliyetlerin toplamıdır'.

Konuya bütüncül bir yaklaşım sunmakta olan Şekil 1, eğitim diplomasisi tanımında yer verilen üç temel unsuru göstermektedir.

Şekil 1. Eğitim Diplomasisinin Üç Temel Unsuru

Kaynak: (Literatür taraması neticesinde yazarlar tarafından oluşturulmuştur)

Bu tanımda, her şeyden önce bir ülkenin kendini başka ülke ve halklara anlatmak için yararlanmakta olduğu çift yönlü ve çok boyutlu iletişim kanalları olarak eğitim diplomasisi faaliyetleri yapılandırılmaktadır. Ayrıca eğitim diplomasisinin üç temel unsuru bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, stratejik hedeflerle ilgilidir. Eğitim, sonucunun elde edilmesi ve çıktılarının değerlendirilmesi açısından uzun vadeli planlamayı gerektirmektedir. Ancak küreselleşme faktörlerinin de etkisiyle devletler arası ilişkilerin giderek toplumlar arası ilişkilere dönüştüğü günümüz dünyasında kısa-orta vadeli

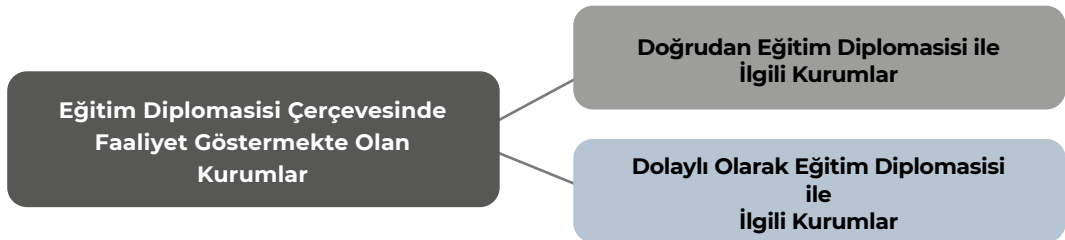

planlamalar ile olası çıktılarının elde edilmesi istenmekte ve bu yönde hedefler belirlenebilmektedir. Artık kısa dönemlerde elde edilecek sonuçlara yönelik eğitim faaliyetleri planlanmakta ve ülkelerin stratejik hedefleri doğrultusunda uygulamaya konulmaktadır. Bu bağlamda kısa-orta-uzun vadeli stratejik hedefler eğitim diplomasisinin ilk önemli unsurudur.

Tanımda belirtilen ikinci unsur, ülkenin genel politikaları ve bu kapsamdaki öncelikleri ile ülkenin eğitim diplomasisi hedefleri ve faaliyetleri arasında güçlü bir koordinasyonun sağlanması gerektiği hususudur. Eğitim diplomasisi bağlamında düşünülecek faaliyetlerin diğer politika öncelikleriyle çelişmeyecek ve onları destekleyecek şekilde planlanması gerekmektedir. Koordinasyonlu bir şekilde uygulamaya konulan faaliyetlerin hedefine daha kısa zamanda ve daha etkin bir şekilde ulaşması beklenmektedir. Dolayısıyla eğitim diplomasisinin diğer politika öncelikleri ile uyum ve düzen içerisinde yürütülmesi gerekmektedir. Ancak böyle bir eş güdüm sayesinde eğitim diplomasisinden etkin verim alınması ve bu yönde belirlenmiş stratejik hedeflere ulaşılması söz konusu olabilir.

Tanımda yer verilen son unsur, bir ülkenin eğitim alanında uluslararası çapta yürütmekte ve desteklemekte olduğu tüm faaliyetleri içermektedir. Eğitim diplomasisinin görünen yüzü olan bu faaliyetler, bu alanın içeriğini ve kapsamını belirlemektedir. Bu faaliyetler, çeşitli olmakla birlikte bazı sınıflandırmalar yapmak mümkündür. Bu faaliyetleri uygulayan kurumlar açısından irdelendiğinde iki temel başlık karşımıza çıkmaktadır. Bunlardan ilki 'doğrudan eğitim diplomasisi ile ilgili kurumlar' başlığı altında incelenebilir. Bu kurumlar, ülkenin eğitim diplomasisi ile ilgili ana faaliyetlerini yapan kurumları olarak öne çıkmakta ve direkt olarak eğitim alanında faaliyet göstermektedir. İkinci kurum türü ise 'dolaylı olarak eğitim diplomasisi ile ilgili kurumlar' başlığı altında incelenebilir. Asıl amacı eğitim olmayan veya eğitim alanı dışında da faaliyet göstermekte olan bu kurumlar, ilk gruptaki kurumlara destek olmakta ve ülkenin yumuşak gücüne katkıda bulunmaktadır.

Şekil 2. Eğitim Diplomasisi Kurumları

Kaynak: (Literatür taraması neticesinde yazarlar tarafından oluşturulmuştur)

Ayrıca, eğitim diplomasisi ile ilgili faaliyetleri üç boyutta ele almak da mümkündür. Birbirleri ile etkileşim hâlinde olan, net çizgilerle birbirinden ayrılamayan ve bu yönüyle kesişen yönleri bulunan bu üç boyut, eğitim diplomasisi faaliyetlerinin üst başlıklarını oluşturmaktadır. İlk boyut 'devletin dış politikasında eğitim' olarak öne çıkmaktadır. Günümüz dünyasında devletlerin eğitimi bir dış politika aracı olarak kullanması olağan karşılanmaktadır (Benton, 1966; Ostashova, 2020). Özellikle yumuşak güç bağlamında konunun ele alınması, eğitimin ülkeler açısından önemini artırmaktadır. Artık her devlet dış politikasında eğitimi değerlendirmekte ve bu yönde çabalarını artırmaktadır. İkinci boyut, 'uluslararası bağlamda eğitim' başlığı altında toplanabilir. Üniversiteler başta olmak üzere her kademede hızlı bir uluslararasılaşma gerçekleşmekte, bu durum devletlerin ve kurumların aktif olarak sürece dâhil olmasına ve ilgili bağlamda hızla dönüşmesine sebep olmaktadır (Finardi & Rojo, 2015; Strielkowski, Grebennikova, Razinkina & Rudenko, 2021). Üçüncü boyut ise eğitim diplomasisinin odağında bulunan 'uluslararası öğrenciler' başlığı altında incelenebilir. Her geçen yıl artan sayıda öğrenci farklı ülkelerde eğitim almak istemektedir. Böylesi bir ortamda rekabet sürekli artmakta ve adeta eğitim diplomasisi alanında bir yarış baş göstermektedir. Devletler ve eğitim ile ilgili kurumları, uluslararası öğrencileri kendi ülkelerine ve eğitim kurumlarına çekmek için çeşitli faaliyetler yürütmekte ve programlar uygulamaktadır. Sadece ülkeye çekilen uluslararası öğrenciler değil, ülkenin kendi vatandaşlarından yabancı ülkelere gidecek öğrenciler de artık devletlerin önem verdiği bir husus olmakta ve devletler bu sayıyı artırmak istemektedir (Özer, 2012; Yılmaz & Güçlü, 2021; OECD, 2021).

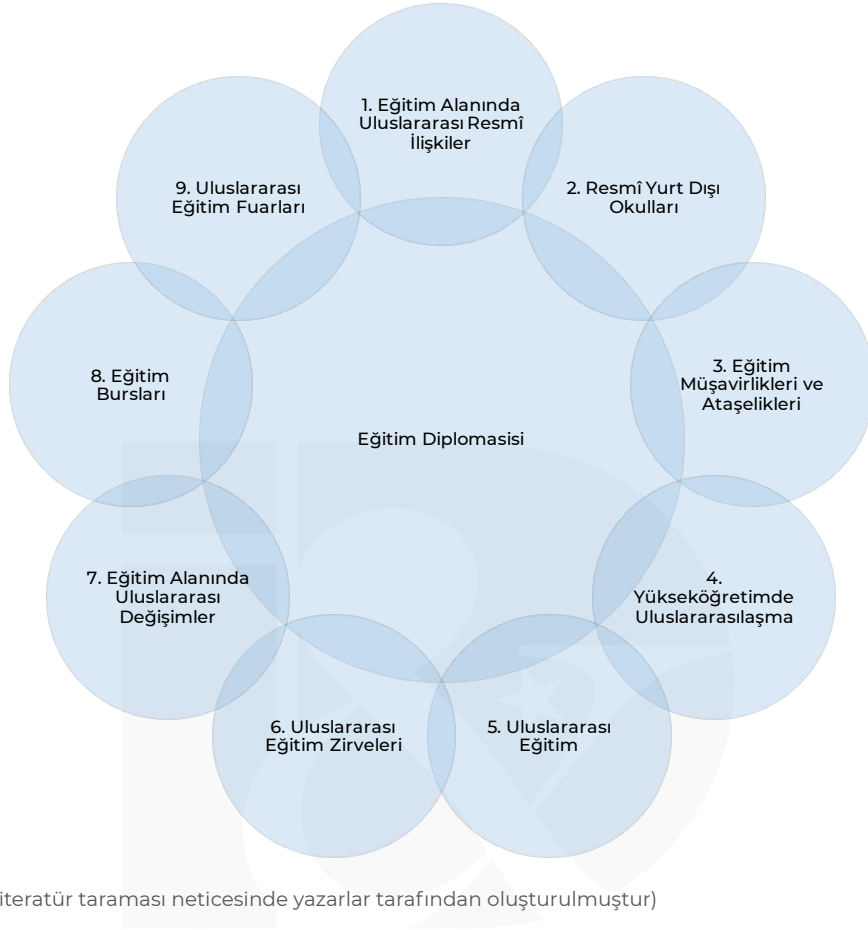
Şekil 3. Eğitim Diplomasisi Boyutları

Kaynak: (Literatür taraması neticesinde yazarlar tarafından oluşturulmuştur)

Şekil 3'te belirtilen boyutlar doğrultusunda, eğitim diplomasisinin bileşenlerini sıralamak ve genel çerçevesini çizmek mümkündür. Her boyutun üçer bileşen ile doğrudan ilgili olduğu ve aynı zamanda eğitim diplomasisinin kapsamını belirleyen bu bileşenler, Şekil 4'te gösterilmektedir.

Şekil 4. Eğitim Diplomasinin Genel Çerçevesi

Kaynak: (Literatür taraması neticesinde yazarlar tarafından oluşturulmuştur)

Şekil 3 ve Şekil 4'te yer verilen hususlar birlikte değerlendirildiğinde, 'devletin dış politikasında eğitim' boyutu kapsamında yer alan bileşenleri 'eğitim alanında uluslararası resmî ilişkiler, resmî yurt dışı okulları ve eğitim müşavirlikleri ve ataşelikleri' olarak sıralamak mümkündür. 'Uluslararası bağlamda eğitim' boyutu için 'yükseköğretimde uluslararasılaşma, uluslararası eğitim ve uluslararası eğitim zirveleri' bileşenleri sıralanabilir. Son olarak 'uluslararası öğrenciler' boyutu çerçevesinde 'eğitim alanında uluslararası değişimler, eğitim bursları ve uluslararası eğitim fuarları' bileşenlerine yer verilebilir. Şekil 4'teki eğitim diplomasisi bileşenleri, bir ülkenin resmî kurumları ve yarı resmî veya gayriresmî kanalları aracılığıyla yürütmekte olduğu uluslararası çaptaki tüm eğitim faaliyetlerini kapsamaktadır. Ayrıca ülkenin eğitim alanındaki kurumlarının, diğer ülkelerin ve uluslararası kurumların yürütmekte olduğu eğitim iş birliklerine katıldığı tüm faaliyetleri de içermektedir. Bu yönüyle eğitim diplomasisi, eğitime yönelik oldukça kapsamlı bir çerçeve sunmaktadır.

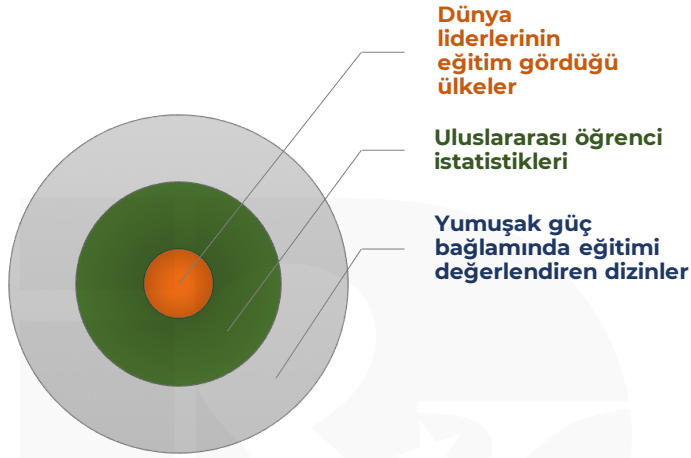
Eğitimin Marka Değeri ve Eğitimde Marka Ülkeler

Eski zamanlardan beri eğitim amacıyla insan hareketlilikleri olmuş, daha kaliteli ortamlarda çalışmak isteyen eğitimciler ve tanınmış eğitimcilerden ders almak isteyen her yaşta öğrenciler, iyi eğitim verme anlamında öne çıkan zamanın eğitimle özdeşleşmiş ülkelere ve şehirlerine seyahatler gerçekleştirmişlerdir. İnsan doğasının en temel gereksinimlerinden olan eğitim, köklü medeniyetler kurma hedefindeki devletlerin vazgeçilmez yapı taşlarından birisi olmuştur. Eğitime değer vermeyen, bu anlamda kültürel bir temel inşa edemeyen devletler varlıklarını koruyamamıştır. Bu doğrultuda yöneticiler eğitime yatırım yapmış, kendi vatandaşları başta olmak üzere yakından uzağa tüm coğrafyalardan kendi ülkelerine ve eğitim kurumlarına hem eğitimciler hem de öğrenciler çekme çabası içine girmişlerdir. Tanınmış eğitimciler, zamanın öne çıkan medeniyetlerinin bulunduğu coğrafyalara, özellikle ülkelerin başkentlerine, eğitim verme amacıyla gitmiştir. Buna mukabil, ilgili devletlerin yöneticileri de bu durumu teşvik etmiş, bu eğitimcileri ülkelere davet etmiştir. Böylesi bir durum, ülke içinde bilimsel ve kültürel hayata zenginlik katmış, başka ülkelere eğitimle ilgili çevreleri cezbeden ve öğrencileri çeken önemli bir etken ortaya çıkmıştır (Hayden, Thompson & Walker, 2002; Bista, Sharma & Gaulee, 2018; Wu, 2020).

Sayılan (2006), günümüzde eğitimin neo-liberal politikalar çerçevesinde değerlendirildiğini belirtmektedir. Bu durum, farklı disiplinlerin de katkısı ile eğitime yönelik açılımları beraberinde getirmekte, artık eğitim uluslararası boyuttan soyutlanamaz bir duruma gelmekte, hem ekonomik bakımdan hem ülkelerin yumuşak gücü bakımından önemi artan bir konu başlığı olmaktadır. Kamu diplomasisi çerçevesinde eğitimin ele alınması, pazarlama ve markalama stratejilerinin katkısı ile eğitim diplomasisine yeni boyutlar kazandırmaktadır. Bu bağlamda, eğitim alanında öne çıkmak ve bu anlamda marka olmak kurumsal boyuttan devlet boyutuna doğru evrilmektedir (Fan, 2006; Dinnie, 2008; Szondi, 2008; Akıllı, 2018). Nitekim her devletin eğitim diplomasisi kapsamında çalışmalar yürüttüğü ve eğitim diplomasisinin temel bileşeni olarak görülen uluslararası öğrencilere yönelik faaliyetlerinde artışlar olduğu gözlenmektedir. Böylesi bir durumda, Şekil 5'te gösterildiği gibi ülkelerin eğitim alanındaki marka değerini doğru şekilde ölçmek ve değerlendirmek için üç basamaklı bir yöntemden yararlanılabilir. Bunlardan ilki, Şekil 5'te en dışta yer verilen 'eğitimin yumuşak güç boyutuyla ele alındığı genel dizinler'dir. Her ne kadar tarafsızlığı konusunda tartışmalar olsa da, bu dizinler, ülkelerin mevcut eğitim diplomasisi faaliyetlerini değerlendirmekte, hem genel istatistikî verileri hem subjektif yorumları içermektedir. Şekil 5'te orta kısımda belirtilen ikinci araştırma düzeyi, 'uluslararası öğrencilerle ilgili yıllık olarak yayınlanan istatistikî veriler ile sonraki yıllara yönelik sayısal tahminler'dir. Bu veriler, hem ülkeye gelen hem ülkeden giden uluslararası öğrencileri kapsamaktadır. Üçüncüsü ve eğitim diplomasisi açısından temelde ülkelerin en önemli hedeflerinden birisi olan, 'uluslararası öğrenci olarak başka ülkede

eğitim görmüş ve sonrasında kendi ülkesinde yönetime gelmiş dünya liderleri ile ilgili veriler'dir. Aynı ayrı değerlendirildiğinde anlamlı çıkarımlar yapılması zor olan bu araştırma düzeyleri, birlikte değerlendirildiklerinde bugünün eğitim markası ülkelere yönelik önemli sonuçlar verebilir. En genelden en özele olacak şekilde yapılandırılan bu analiz, Şekil 5'te gösterilmektedir.

Şekil 5. Ülkelerin Eğitim Markasına Yönelik Üçlü Analiz

Kaynak: (Literatür taraması neticesinde yazarlar tarafından oluşturulmuştur)

Son yıllarda yumuşak güç ile ilgili yapılan değerlendirmeler sonucu, bu güç kapsamında olduğu düşünülen belirli alanlar çerçevesinde çeşitli dizinler oluşturulmaktadır. Devletlerin yumuşak güçleri kapsamında oluşturulan bu dizinlerde değerlendirilen alanlardan birisi eğitimidir. Bu kapsamdaki bir değerlendirmeye göre eğitim alanındaki yumuşak güç sıralamasında ilk beş ülke sırasıyla ABD, Birleşik Krallık, Almanya, İsveç ve Danimarka'dır (Soft Power 30, 2019). Daha geniş kapsamlı olan bir diğer çalışmada, eğitim ve bilim alanında öne çıkan ülkeler sırasıyla Japonya, ABD, Almanya, Çin ve Birleşik Krallık olarak belirtilmektedir (Global Soft Power Index, 2021)³.

³ Dizinde 2022 değerlendirmesi bulunmaktadır ancak henüz 2022 bitmediği için çalışmada 2021 yılından bahsedilmektedir.

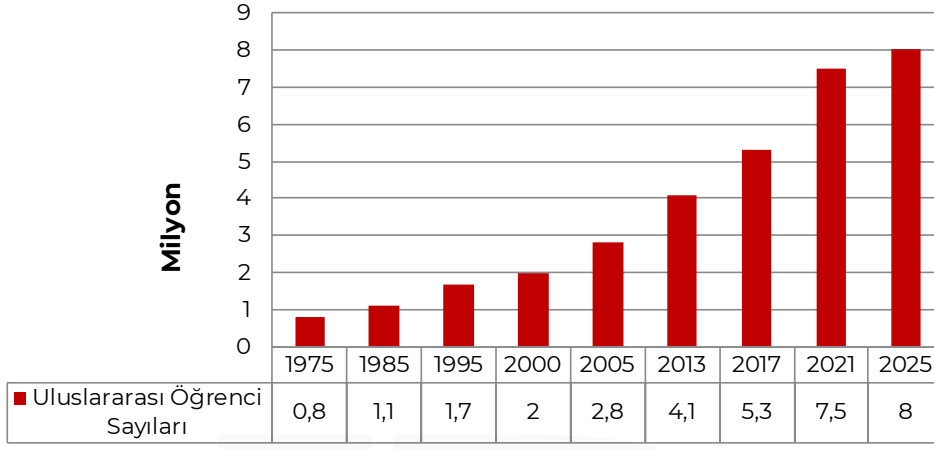
Tablo 1. Eğitim Alanında Yumuşak Güç Sıralaması (İlk 5 Ülke)

	Soft Power 30 Index (Education Ranking)			Global Soft Power Index (Education & Science Global Rank)		
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
1	ABD	ABD	ABD	ABD	Japonya	ABD
2	Birleşik Krallık	Almanya	Birleşik Krallık	Japonya	ABD	Japonya
3	Kanada	Birleşik Krallık	Almanya	Almanya	Almanya	Çin
4	Avustralya	Hollanda	İsveç	Birleşik Krallık	Çin	Almanya
5	Almanya	Fransa	Danimarka	Çin	Birleşik Krallık	Birleşik Krallık

Kaynak: (Soft Power 30 Index, 2017-2018-2019; Global Soft Power Index, 2020-2021-2022)

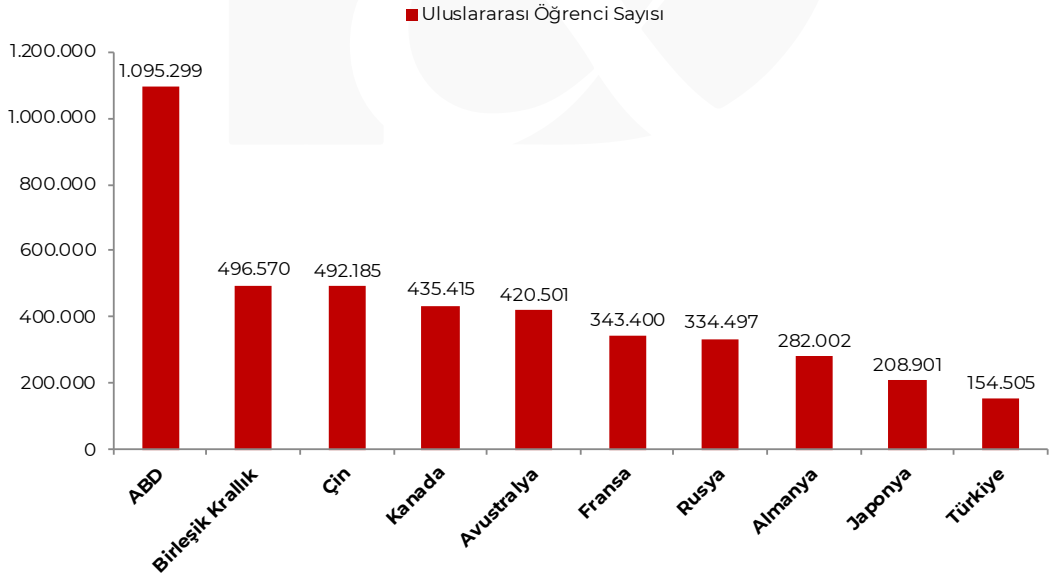
Her iki değerlendirmede eğitim alanında öne çıkan ülkeler olarak ABD, Birleşik Krallık ve Almanya bulunmaktadır. Ayrıca, son yıllarda Asya ülkelerinin eğitim anlamında öne çıktığı ve bu bağlamda eğitimle özdeşleştirilen batılı ülkeleri geride bıraktıkları görülmektedir.

İkinci araştırma düzeyi olan uluslararası öğrenci istatistikleri, aslında geçmişi ön-ceye dayanan bir husustur. Ülkeler bu istatistiklerle kendi durumlarını ve eğitim diplomasisi bağlamında geleceğe yönelik küresel eğilimleri değerlendirmektedir. Mevcut pazardan pay almak isteyen ülkeler, bu veriler doğrultusunda, eğitim diplomasisi kapsamında stratejik planlamalar yapmakta ve eğitim diplomasisi faaliyetlerini çeşitlendirmektedir. Uluslararası öğrenci kavramına yönelik çeşitli tanımlamalar bulunması dolayısıyla farklı kaynaklarda farklı istatistikî veriler mevcuttur. Bu nedenle, 2015'ten beri UNESCO, OECD ve EUROSTAT tarafından üzerinde anlaşmaya varılan bir "uluslararası (hareketli) öğrenci" tanımı kullanılmaktadır. Buna göre, "uluslararası (hareketli) öğrenci, hedef ülkenin kendi menşe ülkesinden farklı olduğu bir hedef ülkedeki eğitim faaliyetlerine katılmak amacıyla, iki ülke arasındaki uluslararası bir sınırı fiziksel olarak geçen birey" olarak tanımlanmaktadır (OECD, 2021; UIS, 2022). Günümüzde 7 milyondan fazla uluslararası öğrenci olduğu belirtilmektedir. Bu rakamın 2025'te 8 milyonu geçeceği ve 2030'da 20 milyona ulaşacağı öngörülmektedir (YTB, 2022). Hızlı büyü-mekte olan bu pazardan pay almak, pazardaki yerini korumak ve geliştirmek isteyen ülkeler kıyasıya rekabet etmektedir.

Grafik 1. Uluslararası Öğrenci Sayısının Yıllık Değişimi

Kaynak: (UNESCO, 2021; MDP, 2022; YTB, 2022)

Uluslararası öğrencilerin 2019'da en çok tercih ettiği ve aynı zamanda en çok uluslararası öğrenciyi ülkesine çekmeyi başaran ilk 10 ülke Grafik 2'de gösterilmektedir.

Grafik 2. Uluslararası Öğrencilerin En Çok Tercih Ettiği İlk 10 Ülke (2019)

Kaynak: (UNESCO, 2021; Project Atlas, 2022).

Üçüncü araştırma düzeyi, bugünün dünya liderlerinin, kendi ülkeleri dışında, uluslararası öğrenci olarak eğitim aldıkları ülkeleri belirten değerlendirmelerdir. Higher Education Policy Institute tarafından yıllık olarak yayınlanan dünya liderleriyle ilgili olan rapor bu anlamda önemlidir. Raporda, başka bir ülkede eğitim aldıktan sonra kendi ülkesinde yönetici konumuna gelen devlet ve hükümet başkanları, rakamsal olarak belirtilmektedir. 2021’de görevde bulunan dünya liderlerinden 65’i ABD’de, 57’si Birleşik Krallık’ta, 30’u Fransa’da, 10’u Rusya’da ve 10’u Avustralya’da bulunan üniversitelerde, kendi ülkelerinde göreve gelmeden önce, eğitim görmüştür.

Tablo 2. Başka Ülkede Üniversite Eğitimi Almış Dünya Liderleri Sayısı

	2017	2018	2019	2020	2021
ABD	57	58	62	61	65
Birleşik Krallık	58	57	59	56	57
Fransa	34	40	40	35	30
Rusya	9	10	10	10	10
Avustralya	9	9	9	10	10

Kaynak: (HEPI Soft-Power Index, 2021)

Tablo 2 incelendiğinde ABD’de eğitim görmüş ve kendi ülkelerinde işbaşına gelmiş liderler bakımından yıllar içerisinde önemli bir artış gerçekleştiği, bunun aksine Fransa’nın eğittiği mevcut dünya lideri sayısında belirgin bir azalmanın meydana geldiği görülmektedir.

Son olarak bu üç araştırma düzeyi beraber değerlendirildiğinde, eğitim diplomasisi bağlamında, Anglosakson ülkelerin öncülük ettiği ancak Asya ülkelerinin bu ülkelere meydan okuduğu bir tabloyla karşılaşıldığı söylenebilir. Ayrıca, anadili İngilizce olan ülkelerin önde olduğu bir süreç göze çarpmaktadır. Eğitim diplomasisi bağlamında nokta atışı olarak görülen en önemli unsurlardan birisi ülkede eğitim gören uluslararası öğrencilerin ülkelerine döndüklerinde ikili ilişkilere etki edecek pozisyonlarda olmaları ve hatta yönetimde söz sahibi olmalarıdır. Bu bakımdan ABD’nin günümüzde önemli bir avantajı olduğu söylenebilir. Rakiplerine nazaran daha az sayıda uluslararası öğrenciye ev sahipliği yapmasına rağmen, dünya liderleri açısından yüzdeler oranda daha verimli sonuç almış görünen Rusya yine öne çıkmaktadır.

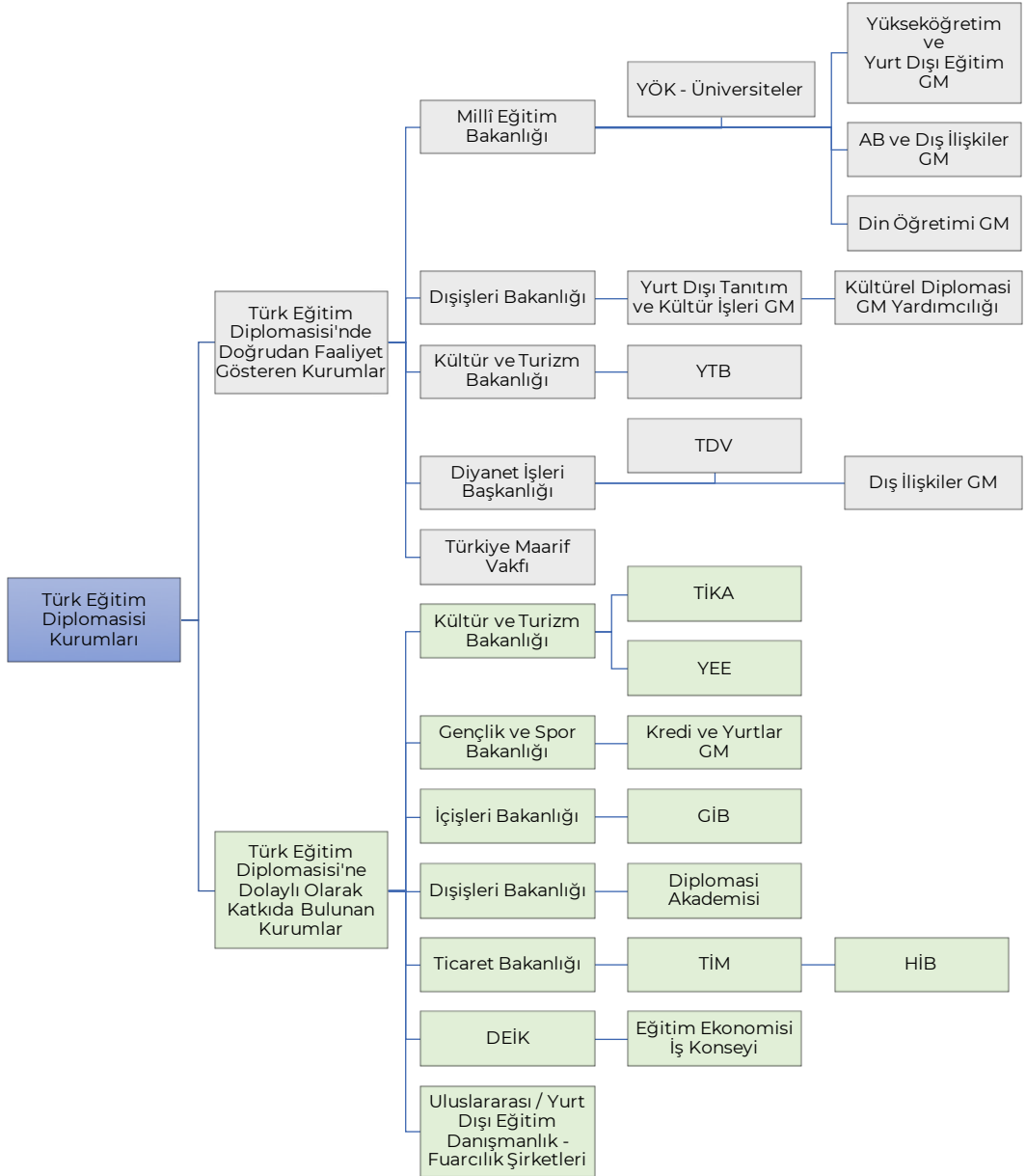
Türkiye'nin Eğitim Diplomasisi

Tarihsel süreç irdelendiğinde, Türkiye Cumhuriyeti'ne miras kalan köklü bir devlet geleneği, dış politika teamülleri, kamu diplomasisinin öncülü kabul edilebilecek yabancı devletlere ve halklara yönelik uygulamalar ve bu bağlamda kendine has toplumlar ve devletlerarası özel ilişkiler olduğu görülmektedir. Osmanlı'nın Selçuklu'dan devraldığı ve istimalet politikası olarak bilinen uygulamaların, Osmanlı'nın daha beylik zamanlarında kök saldı, sonraki yıllarda gelişip sistemli hâle gelerek yabancı halkların Osmanlı'ya ve devletin politikalarına ısındırılması yoluyla, devletin genişlemesine ve nüfuzunun artmasına vesile olduğu görülmektedir. Bu uygulamalar Osmanlı fetihlerini kolaylaştıracak şekilde önceden hayata geçirildiği gibi fethedilen coğrafyalarda uzun süren etki bırakmak adına fetih sonrasında da hayata geçirilmiştir. Bunlar arasında özel bir yere sahip olan Enderun Mektepleriyle ilgili uygulamalar ve devşirme sistemiyle devletin bekası adına güdülen politikalar, günümüz eğitim diplomasisinin temellerini barındıran hususları içermektedir. Yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin, dönemin şartları doğrultusunda önceliklerinin farklı olması nedeniyle, Osmanlı'nın son zamanlarına kadar görülen bu uygulamalar, kurumlar ve bu alana özgü bilgi birikimi ve tecrübeden, cumhuriyetin ilk yıllarında etkin şekilde faydalanamadığı değerlendirilmektedir. Ancak II. Dünya Savaşı sonrası oluşturulan kurumlar, artan iş birlikleri, dünyadaki mevcut örnekler ve dönemin şartları dolayısıyla 1960'lardan itibaren, Türkiye'nin günümüz eğitim diplomasisi kapsamına giren uygulamalarında artış gözlenmektedir. Özellikle son 20 yıllık Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti) iktidarları döneminde eğitim diplomasisine önemli etkilerde bulunan yeni kurumların ihdas edilmesi, önceden var olan kurumların etkinliğinin artırılması ve bu alana yönelik faaliyetlerin artmasıyla ciddi bir dönüşüm yaşandığı görülmektedir (Tuğluca, 2014; Sabancı, Sarıcı Bulut & Dağlıoğlu, 2017; Işık & Güneş, 2017; Kocabıyık, 2019).

Türkiye'nin eğitim diplomasisindeki mevcut durum tespitini yapmak adına çalışmanın ilk bölümünde yer verilen hususlardan faydalanılabilir. Buna göre öncelikle Türkiye'nin eğitim diplomasisi için yararlandığı kurumları iki ana başlıkta incelemek gerekmektedir. Şekil 6'da bu kurumlar başlıklar hâlinde sunulmaktadır.

Şekil 6'daki kurumların eğitim diplomasisi alanına giren faaliyetlerinin tümü, çalışmanın ilk bölümünde belirtilen eğitim diplomasisi boyutlarıyla uyumludur ve eğitim diplomasisi genel çerçevesinde bahsedilen hususları içermektedir. Tablo 3, bu kurumların Türk eğitim diplomasisinde hangi faaliyetleri yürütmekte olduğunu göstermektedir.

Şekil 6. Türkiye'nin Eğitim Diplomasisi Kurumları

Kaynak: (Literatür taraması neticesinde ve kurum internet siteleri ile faaliyet raporları incelenerek yazarlar tarafından oluşturulmuştur)

Tablo 3. Türk Eğitim Diplomasisi Kurumlarının Faaliyetleri

Kurum / Birim	Eğitim Diplomasisi Faaliyetleri
MEB	<ul style="list-style-type: none"> ◊ Diğer ülkelerin eğitim otoriteleri ile yapılan ikili ya da çoklu anlaşmalar / sözleşmeler ◊ Eğitim ile ilgili taraf olunan uluslararası örgütlerle ilgili iş ve işlemler
YÖK - Üniversiteler	<ul style="list-style-type: none"> ◊ Yükseköğretimde uluslararasılaşma ◊ Bologna Süreci ◊ Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi (TYYÇ) ◊ Mevlana Değişim Programı ◊ Erasmus+ Programı ◊ Yükseköğretimde Uluslararasılaşma Strateji Belgesi ◊ Uluslararası Öğrenci Bursu ◊ Türkoloji Bursu ◊ Study in Turkey ◊ Uluslararası Sanal Fuarlar ◊ Akademisyenlere yurtdışı eğitim desteği ◊ Yabancı Uyruklu Öğrencilere Burs ◊ Proje Tabanlı Uluslararası Değişim Programı ◊ Yurt Dışı Araştırma Bursu ◊ Yabancı Dil Eğitim Bursu
MEB – Yükseköğretim ve Yurt Dışı Eğitim Genel Müdürlüğü (GM).	<ul style="list-style-type: none"> ◊ Yurt Dışı Türk Okulları ◊ Yurt Dışı Öğretmen / Okutman Görevlendirme ◊ Yurt Dışına Lisansüstü Öğrenim Görmek Üzere Gönderilecek Öğrencileri Seçme ve Yerleştirme (YLSY)
MEB – Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler GM.	<ul style="list-style-type: none"> ◊ Eğitim Ataşelikleri / Müşavirlikleri ◊ Türk Öğrencilere Yabancı Hükümetlerce Verilen Özel / Devlet Bursları
MEB – Din Öğretimi GM.	<ul style="list-style-type: none"> ◊ Uluslararası Anadolu İmam Hatip Liseleri ◊ Uluslararası Kardeş Okullar ◊ Uluslararası Din Eğitimi Portalı
Dışişleri Bakanlığı – Yurtdışı Tanıtım ve Kültür İşleri GM. – Kültürel Diplomasisi GM. Yardımcılığı	<ul style="list-style-type: none"> ◊ Türkiye Burslarının planlama ve uygulama aşamalarında çeşitli sorumluluk ve görevler ◊ Farklı ülkelerdeki eğitim kurumlarıyla yapılan protokoller vasıtasıyla Türkoloji bölümleri ve Türkçe öğretimine destek ◊ Yurtdışındaki üniversiteler bünyesinde kurulmuş bulunan Türk Dili ve Edebiyatı Bölümleri ile Türkçe Kurslarına, malzeme yardımı ve okutman görevlendirilmek suretiyle destek
Kültür ve Turizm Bakanlığı – Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB)	<ul style="list-style-type: none"> ◊ Uluslararası Öğrenci Hareketliliği ◊ Türkiye Bursları ◊ Uluslararası Öğrenci Akademisi ◊ Türkiye Mezunları
Diyanet İşleri Başkanlığı – Dış İlişkiler GM.	<ul style="list-style-type: none"> ◊ Uluslararası İlahiyat Programı ve Bursları
Türkiye Diyanet Vakfı (TDV)	<ul style="list-style-type: none"> ◊ Diyanet Bursları ◊ Uluslararası Anadolu İmam Hatip Lisesi Burs Programı ◊ Uluslararası İlahiyat Lisans ve Lisansüstü Burs Programları

Türkiye Maarif Vakfı (TMV)	<ul style="list-style-type: none"> ◇ Örgün ve yaygın eğitim kapsamında tüm kademelerde uluslararası eğitim ◇ Eğitim amaçlı burslar ◇ Uluslararası İmam Hatip Lisesi Öğrencileri İçin İstihdama Yönelik Lisans Burs Programı ◇ Uluslararası Eğitim Fuarları ◇ İstanbul Eğitim Zirvesi
Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA)	<ul style="list-style-type: none"> ◇ İnsan kaynakları kapasitesinin artırılmasına yönelik uluslararası sektörel eğitimler ve bu bağlamda donanımsal destek ◇ Okul ve eğitim tesisi inşası ◇ Eğitim ortamlarının tefrişatı ve donanım desteği ◇ Eğitim alanında fiziki ve beşeri altyapılar geliştirme
Yunus Emre Enstitüsü (YEE)	<ul style="list-style-type: none"> ◇ Türk Kültür Merkezlerinde verilen eğitimler ◇ Türkçe Öğretimi ◇ Türkçe Öğretim Portalı ◇ Türkçe Öğretim Materyalleri ◇ Türkçe Yaz Okulları ◇ Tercihim Türkçe Projesi
Gençlik ve Spor Bakanlığı – Kredi ve Yurtlar GM.	<ul style="list-style-type: none"> ◇ Türkiye'ye gelen uluslararası öğrencilere konaklama desteği ◇ Yurt dışında yükseköğrenim gören Türk vatandaşları öğrencilerin barınma ve burs/kredi işlemleri ◇ Uluslararası öğrencilere yönelik faaliyet gösteren kurum ve kuruluşlarla işbirliği
İçişleri Bakanlığı – Göç İdaresi Başkanlığı (GİB)	<ul style="list-style-type: none"> ◇ Uluslararası öğrencilerin ikamet izinleri ile ilgili işlemler ◇ Diğer ilgili kurumlarla işbirliği
Dışişleri Bakanlığı – Diploması Akademisi	<ul style="list-style-type: none"> ◇ Yurt dışı misyonlarda görev yapacak Eğitim Müşavirleri / Ataşelerine yönelik Dış Görev Yönlendirme Eğitim Programı
Ticaret Bakanlığı – Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) – Hizmet İhracatçıları Birliği Genel Sekreterliği (HİB)	<ul style="list-style-type: none"> ◇ Eğitim hizmetleri sektöründe ihracat desteği ◇ Sektörün hizmet ihracatı kalem ve pazarlarının çeşitlendirilmesi, yeni pazarlara girilmesi, var olan pazarlarda tutundurulması ve geliştirilmesini teminen yurtiçi ve yurtdışında ulusal-uluslararası kamu / özel sektör kurum, kuruluşları nezdinde girişimlerde bulunma ◇ Başta vakıf üniversiteleri olmak üzere uluslararası eğitim danışmanlık firmalarına destek
Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK) – Eğitim Ekonomisi İş Konseyi	<ul style="list-style-type: none"> ◇ Türk eğitim hizmetlerinin uluslararası tanınırlığı için çalışmalarda bulunma ◇ Uluslararası eğitim talebinin Türkiye'ye yönlendirilmesi ◇ Türkiye'yi yükseköğretimde bir cazibe merkezine dönüştürecek gerekli alt yapı için özel sektör, kamu kurum ve kuruluşları ve tüm paydaşlarca yüksek düzeyli işbirliği
Uluslararası / Yurtdışı Eğitim Danışmanlık - Fuarlık Şirketleri	<ul style="list-style-type: none"> ◇ Uluslararası öğrencilere yönelik danışmanlık ◇ Uluslararası fuarlar

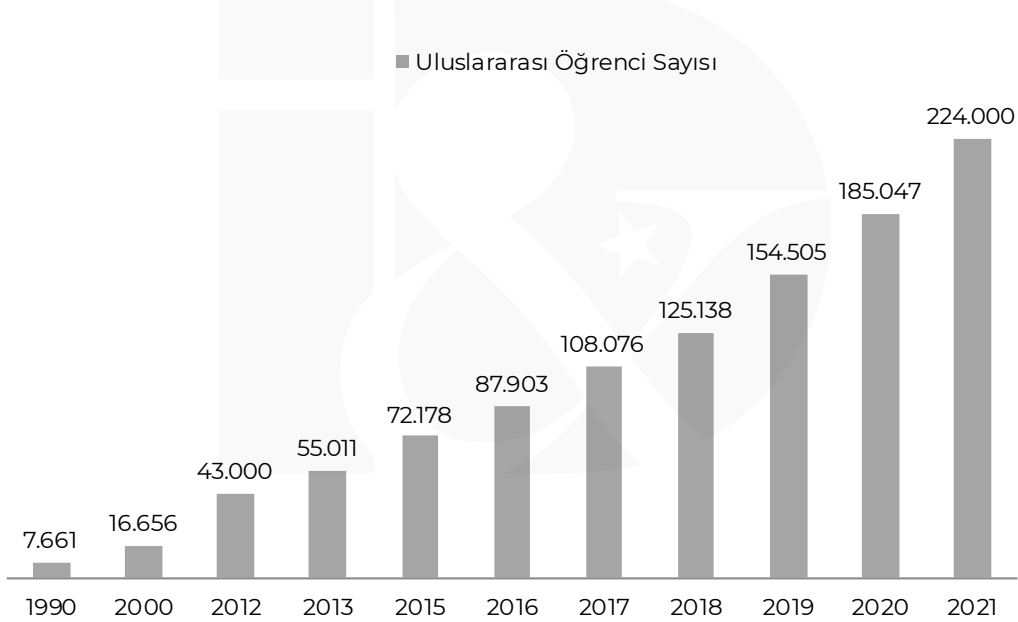
(Tablo 3 literatür taraması, kurum internet siteleri ile faaliyet raporlarının incelenmesi ve medyadaki haberlerin değerlendirilmesi suretiyle yazarlar tarafından oluşturulmuştur)

Tablo 3 incelendiğinde Türkiye'nin eğitim diplomasisine yönelik oldukça kapsamlı bir faaliyet yelpazesi olduğu anlaşılmaktadır. Bu faaliyetlerin önemli bir çoğunluğunun son 20 yıl içerisinde gerçekleştirildiği dikkati çekmektedir. Yeni ihdas edilen kurumların faaliyetleri göze çarparken, eskiden beri var olan kurumlar daha aktif hâle getirilmek suretiyle faaliyet alanlarının etkinliğinin artırıldığı söylenebilir.

Bu bölümde son olarak, ikinci bölümde yer verilen 'ülkelerin eğitim markasına yönelik üçlü analiz' ile Türkiye'nin mevcut eğitim diplomasisi durumuna bakmak gerekmektedir. 2019 Soft Power 30 dizininde, Türkiye 29. sırada bulunurken, 2021 Global Soft Power dizininde 28. sırada gösterilmektedir. Bu iki değerlendirmedeki Türkiye'nin sıralamasında önceki yıllara göre ilerleme görülmektedir.

'Uluslararası öğrenci istatistikleri' açısından Türkiye hızlı bir gelişim göstermektedir.

Grafik 3. Türkiye'ye Gelen Uluslararası Öğrenci Sayıları

Kaynak: (Anadolu Ajansı, 2021; YÖK, 2022; UIS, 2022)

Grafik 3'te dikkati çeken hususlardan birisi, 2012'den sonra uluslararası öğrenci sayılarında ciddi bir artış olduğudur. 2010'da YTB'nin kurulması ve sonrasında Türkiye'nin uluslararası öğrencilere temin ettiği bursların 2012'de Türkiye Bursları adıyla markalaştırılarak YTB koordinasyonuna verilmesi bu durumun temel sebebi olarak değerlendirilmektedir. 2023'te Türkiye'deki uluslararası öğrenci sayısının 300 bine yükseltilmesi hedeflenmektedir (Anadolu Ajansı, 2021).

Son araştırma düzeyi olan dünya liderlerinin eğitim gördüğü ülkeler değerlendirildiğinde, Türkiye’de yükseköğrenim gören ve mezun olduktan sonra başka bir ülkede görev yapmakta olan tek lider, Zanzibar Devlet Başkanı Dr. Hüseyin Ali Mwinyi’dir. (Türkiye Mezunları Portalı, 2022).

‘Ülkelerin eğitim markasına yönelik üçlü analiz’ çerçevesinde Türkiye’nin artan uluslararası öğrenci sayısına paralel olarak yumuşak güç bağlamındaki etkinliğinin artmakta olduğu söylenebilir. Son yıllarda göze çarpan bu niceliksel ve niteliksel artışların, gelecekte Türkiye mezunu dünya lideri sayısını da artıracığı öngörülebilir.

Sonuç

Eğitim diplomasisi, kamu diplomasisinin önemli bir alt bileşenidir ve ülkelerin yumuşak gücü bağlamında etkin sonuçlar vermektedir. Yeni bir kavram ve alan olması sebebiyle literatürdeki diğer kamu diplomasisi bileşenleri kadar üzerinde çalışma yapılmadığı görülmektedir. Genellikle kültürel diplomasiğin bir alt kategorisi olarak yaklaşılan eğitim diplomasisi, artık günümüzde ayrı bir alan olarak değerlendirilmektedir. Eğitim diplomasisi, ekonomik, kültürel ve beşerî yönlerden kısa-orta-uzun vadedeki olumlu sonuçları dolayısıyla eğitim alanındaki uluslararası değişimler, her geçen gün artan sayıdaki uluslararası öğrenciler, eskiden beri önemi bilinen ikili ve çok taraflı eğitim iş birlikleri gibi kapsamı oldukça geniş bir alan olarak ülkelerin gündeminde daha çok yer işgal etmektedir. Karşılıklı hoşgörü ve iletişim kanallarının çeşitliliğinin önem kazandığı bugünün dünyasında eğitim diplomasisinden daha etkin şekilde yararlanılması gerekmektedir. Nitekim bilginin gerçek güç olduğu ilkesinden hareketle, eğitim diplomasisine yatırım yapan devletlerin sayısı giderek artmaktadır. Özellikle 21. yüzyılda disiplinler arası bir yaklaşımla, yeni kamu diplomasisinin pazarlama ve markalama stratejileriyle birlikte değerlendirilmesi, eğitimin marka değerini artırmakta ve devletleri bu alanda çalışmalar yapmaya yönlendirmektedir. Dolayısıyla devletler arasında eğitim alanında markalaşma çabaları hız kazanmaktadır. Karşılıklı artan bağımlılıklar nedeniyle devletler artık eğitim bağlamındaki yumuşak güç araçlarına ve kamu diplomasisi pratiklerine daha çok ihtiyaç duymaktadır.

Türkiye özelinde benzer bir sürecin varlığından söz etmek mümkündür. Özellikle son 20 yıllık AK Parti iktidarları döneminde yumuşak güç bağlamında kamu diplomasisine yapılan yatırım ve sürdürülen aktif politikalar, bu alana yönelik daha etkin stratejilerle yürütülmektedir. Kültürel diplomasi çerçevesinde eğitim diplomasisini ele aldığı görülen Türkiye, konuya daha çok uluslararası eğitim bağlamında yaklaştığı takdirde daha etkin sonuçlar alabilir. Eğitim diplomasisine daha fazla odaklandığı değerlendirilen ABD, Birleşik Krallık, Avustralya, Kanada gibi Anglosakson-batılı ülke örnekleri veya Çin, Rusya, Malezya gibi yükselen Asya’nın eğitime fazlaca yatırım yapan ülke örneklerinde olduğu gibi konuyu daha bütüncül bir yaklaşımla ele almak gerekmektedir. Bu ülkelerin eğitim diplomasisini stratejik olarak değerlendirdikleri ve

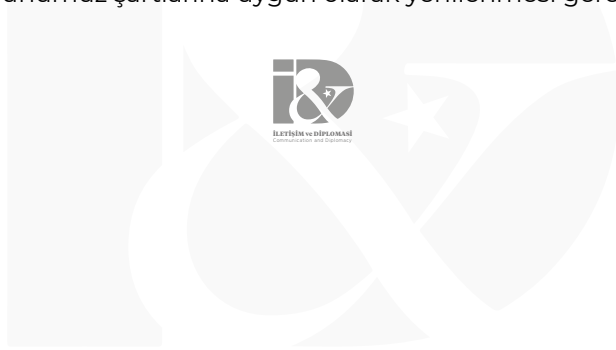

ulusal güvenlikle ilişkilendirdikleri görülmektedir. Ülke bekası ve gelecek nesillerin güvenliği bakımından konunun önemi dışında, Türkiye özelinde bu konu ayrı bir öneme sahiptir. Fethullahçı Terör Örgütü (FETÖ) gibi eğitim kurumları temelinde yapılanmış bir terör örgütünün topyekûn Türk milletine, devletine ve ülke imajına verdiği zarar acı bir tecrübe olarak not edilmelidir. Ayrıca 2010'da YTB'nin kurulması, akabinde 2012'de Türkiye Bursları'nın YTB koordinasyonuna devredilmesi ve nihayetinde 15 Temmuz darbe girişiminden yalnızca 1 ay önce 17 Haziran 2016'da TMV'nin kurulması, FETÖ'nün bu alandaki etkinliğini kırmak adına önemlidir. Zaten TMV'nin ilk ve öncelikli faaliyetleri arasında yurt dışındaki FETÖ bağlantılı okulların devralınması bulunmaktadır. Bu anlamda, TMV'nin şimdiye kadar başarılı bir performans ortaya koyduğu söylenebilir. TMV, yurt dışında Türkiye Cumhuriyeti adına MEB haricinde doğrudan eğitim kurumu açma yetkisine sahip tek kuruluştur. Türkiye'nin eğitim diplomasisi açısından öne çıkan kurumları olarak YTB ve TMV'nin faaliyetleri, son yıllarda bu alanda yaşanan dönüşümün önemli nedenlerindedir. Ayrıca, yükseköğretimde uluslararasılaşma kapsamında yapılan aktif çalışmaların da etkin sonuçlar verdiği istatistiklere yansımaktadır.

Osmanlı'dan beri yurt dışına eğitim amacıyla gönderilen veya eğitim almak için kendi imkânları ile yurt dışına giden öğrenciler de yine Türk eğitim diplomasisi açısından önemli bir kazançtır. Bu öğrenciler, MEB bursiyerleri örneğinde olduğu gibi, gittikleri ülkelerde diplomatik iletişim kanalları olarak işlev görmek ve lobcilik faaliyetlerine kayda değer katkılarda bulunmaktadır. Ayrıca, yurt dışında yerleşik Türk diasporasından Türkiye'de eğitim almaya gelenler veya başka ülkelere eğitim almaya gidenler de ana vatan Türkiye ile olan bağları ve ilişkileri sebebiyle etkin bir iletişim kanalı olarak faaliyet göstermektedir.

Eğitim diplomasisi alanında öne çıkmak, uluslararası öğrenciler açısından daha çok tercih edilir olmak, eğitim amacıyla değişimlerde yer almak, ikili-çoklu anlaşmalar yapmak, eğitim alanındaki uluslararası örgütlerde daha aktif rol almak, Türkiye'nin girişimci ve insanî dış politikasıyla da uyumludur. Ancak mevcut eğitim diplomasisi kurumlarının ve faaliyetlerinin etkinliğine rağmen Türkiye'nin tarihî altyapısı ve coğrafi şartları daha büyük bir potansiyeli işaret etmektedir. Günümüz bölgesel ve küresel dengelerinde öne çıkan Türkiye'nin eğitim diplomasisi alanında da muhtemel kazançlarını artırma fırsatları bulunmaktadır. COVID-19 pandemisi sürecinde dünya genelinde sekteye uğrayan uluslararası eğitim kapsamındaki etkinlikler, uluslararası öğrencilerin farklı hedef ülkeleri değerlendirmelerine neden olmaktadır. Günümüz küresel ekonomik gerçekleri nedeniyle de benzer bir durum söz konusudur. Hem COVID-19 pandemisi ve sonrası süreç hem de ekonomik direnç anlamında öne çıkan Türkiye, pek çok alanda olduğu gibi eğitim diplomasisi alanında da çeşitli fırsatları yakalayabilir. Bunun için öncelikle kapsamlı bir eğitim diplomasisi stratejisine ihtiyaç bulunmaktadır. Mevcut kurumların benzer faaliyetleri olduğundan hareketle, daha eş güdümlü bir stratejiyle hedeflere ulaşma yoluna gidilmelidir. Şu anda uygulanan eğitim diplomasisi faaliyetleri değerlendirildiğinde, politika yapımcılar açısından Türkiye için bu

alanın, salt ekonomik çıkar olarak görülmediği anlaşılmaktadır. Bu durum Türkiye'nin insanî dış politika perspektifini bütünleyen bir unsurdur. Diğer ülkelerden en bariz şekilde ayrıldığı nokta burası olduğu için Türkiye'nin eğitim markası olarak tanınması ve hem bölgesel hem küresel bir eğitim merkezine dönüşmesi için bu politikasını daha koordinasyonlu uygulaması gerekmektedir. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın yurt dışı seyahatlerinde Türkiye'nin yumuşak güç unsurlarına sıklıkla vurgu yapması ve FETÖ ile mücadele için ziyaret edilen ülkelerin desteğinin önemine değinmesi, eğitim diplomasisi alanına yönelik beklentisini ve bu alanda görev yapan kurumlara ve bu kurumların faaliyetlerine olan desteğini göstermektedir. Böyle bir desteğin varlığı Türk eğitim diplomasisi için adeta bir katalizör görevi görebilir. Cumhurbaşkanlığı Politika Kurullarından eğitim diplomasisi ile ilgili olanlarının bir rapor hazırlayarak Cumhurbaşkanı'na sunması, kurumlar arası koordinasyon ve yeni açılımlar açısından süreci hızlandırabilir. Zaten mevcut fırsatların değerlendirilebilmesi için hiç vakit kaybetmeden konu ele alınmalıdır. Türkiye, mevcut fırsatları değerlendirmek adına iyi hazırlanmış, kapsamlı bir eğitim diplomasisi stratejisine ivedilikle ihtiyaç duymaktadır. Ayrıca, 2022 yılı sonuna kadar uygulanması öngörülen YÖK Uluslararasılaşma Strateji Belgesi'nin de gerekli hazırlıklar yapılarak önümüzdeki eğitim-öğretim yılına yetişecek şekilde revize edilmesi ve günümüz şartlarına uygun olarak yenilenmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Akar, E. & Gürkaynak, M. (2022). Bir kamu diplomasisi aracı olarak Avrupa Birliği erasmus+ programı. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (42), 263-294. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sbe/issue/69752/1050095>.
- Akıllı, E. (2018). International students, nation branding and the good country index: Turkey example. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7 (3), 893-905.
- Altbach, P. G. & Knight, J. (2007). The internationalization of higher education: Motivations and realities. *Journal of Studies in International Education*, 11 (3/4), 290-305.
- Anadolu Ajansı. (2021). Türkiye 2023'e kadar uluslararası öğrenci sayısını 300 bine yükseltmeyi hedefliyor. Retrieved from <https://www.aa.com.tr/tr/egitim/turkiye-2023-e-kadar-uluslararasi-ogrenci-sayisini-300-bine-yukseltmeyi-hedefliyor/2443790>.
- Australian Strategy for International Education 2021-2030. (2021). Retrieved from <https://www.dese.gov.au/australian-strategy-international-education-2021-2030>.
- Aydemir, E. (2018). *Kamu diplomasisi: Ülkeler, Avrupa Birliği, kurumlar, uygulamalar*. 1. Basım, İstanbul: Kalkedon Yayınları.
- Benton, W. (1966). Education as an instrument of American foreign policy. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 366, 33-40.
- Bettie, M. (2020). Exchange diplomacy: Theory, policy and practice in the Fulbright program. *Place Brand Public Diplomacy*, 16, 212-223.
- Bista, K., Sharma, G., & Gaulee, U. (2018). International student mobility: Examining trends and tensions. In K. Bista, (Ed.), *International Student Mobility and Opportunities for Growth in the Global Marketplace* (ss. 1-14). USA: Hershey.
- Canada's International Education Strategy 2019-2024. (2021). Retrieved from <https://www.international.gc.ca/education/strategy-2019-2024-strategie.aspx?lang=eng>.
- Cull, N. J. (2009). *Public diplomacy: Lessons from the past*. Los Angeles: Figueroa Press.
- Çavuşoğlu, M. (2020). *2021 yılına girerken girişimci ve insanî dış politikamız*, Ankara: Dışişleri Bakanlığı.
- Dağ, A. E. (2016). *Uluslararası ilişkiler ve diplomasi sözlüğü*. 4. basım, İstanbul: Vadi Yayınları.
- Davis, L.S. & Patman, R.G. (2015). (Eds.). *Science diplomacy: New day or false dawn?*. Singapore: World Scientific Publishing.
- Demir, F. (2019). Değişen dünyada diplomasi, eğitim ve diplomatik dil. *Umay Türkeş Günay Armağanı Kitabı*. (ss. 232-243). 1.Baskı, İstanbul: Hiperyayın.
- Dinnie, K. (2008). *Nation branding: Concepts, issues, practice*. 1st Edition, Great Britain: Butterworth-Heinemann.

- Erasmus+ Programme Guide. (2021). Retrieved from https://www.ua.gov.tr/media/z2umab0n/2021-erasmus-plus-programme-guide_v3_en.pdf.
- Fan, Y. (2006). Branding the nation: What is being branded?. *Journal of Vacation Marketing*, 12(1), 5-14.
- Finardi, K. R. ve Rojo, R. A. O. (2015). Globalization, internationalization and education: What is the connection?. *International E-Journal of Advances in Education*, 1(1), 18-25.
- Global Soft Power Index. (2021). Retrieved from <https://brandirectory.com/softpower/>.
- Hayden, M., Thompson, J., & Walker, G. (2002). (Eds.). *International education in practice: Dimensions for schools and international schools*. London: Routledge.
- HEPI Soft-Power Index. (2021). Retrieved from <https://www.hepi.ac.uk/2021/09/02/2021-hepi-soft-power-index-uk-slips-further-behind-the-us-again/>.
- Işık, A. & Güneş, E. (2017). Türk tarihinde özel yeteneklilerin eğitimi: Osmanlı enderun mektebi. *Journal of Gifted Education and Creativity*, 4(3), 1-13.
- Kavala, B. D. (2016). Turkey's education diplomacy with Africa. *Florya Chronicles of Political Economy*, 2(2), 93-122.
- Kıran, Y. S. & Açıklan, Ş. N. (2021). New tools of soft power: Turkey's education and science diplomacy. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36(4), 977-985.
- Kocabıyık, H. (2019). Değişen diplomasi anlayışı, kamu diplomasisi ve Türkiye. *Avrasya Etüdları*, 55(1), 163-196.
- Macdonald, A. (2018). *Soft power superpowers: Global trends in cultural engagement and influence*. UK: British Council.
- MDP. (2021). Migration data portal. Retrieved from <https://www.migrationdataportal.org/>.
- Melissen, J. (2005). The new public diplomacy: Between theory and practice. In J. Melissen (Ed.), *The New Public Diplomacy: Soft Power in International Relations* (ss. 3-27). England: Palgrave Macmillan.
- Nye, J. (2004). *Soft power: The means to success in world politics*. 1st Edition, New York: Public Affairs.
- Nye, J. (2009). Get smart: Combining hard and soft power. *Foreign Affairs*, 88(4), 160-163.
- OECD. (2021). What is the profile of internationally mobile students?. In *Education at a Glance 2021: OECD Indicators* (ss. 212-223). Paris: OECD Publishing.
- Ostashova, Y. (2020). Higher education as a soft power tool of state's foreign policy. *Proceedings of the international conference digital age: traditions, modernity and innovations ICDAT-MI 2020*, 489, 259-265.
- Özel, M. (2021). Eğitim diplomasisi bağlamında uluslararası değişim programları: Erasmus+ programı örneği. *Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 11(3), 943-966.
- Özer, M. (2012). Türkiye'de uluslararası öğrenciler. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 1, 10-13.

- Özerdem, A. (2016). İnsaniyetçilik ve Türk dış politikası. *Uluslararası İlişkiler*, 13, 52, 129-149.
- Pamment, J. (2014). Articulating influence: Toward a research agenda for interpreting the evaluation of soft power, public diplomacy and nation brands. *Public Relations Review*, 40(1), 50-59.
- Project Atlas. (2022). Retrieved from <https://www.iie.org/research-and-insights/Project-Atlas>.
- Richmond, Y. (2005). Cultural exchange and the cold war: How the west won. *The Polish Review*, 50(3), 355-360.
- Sabancı, O., Sarıcı Bulut, S. & Dağlıoğlu, H. E. (2017). Gifted education program in enderun system. *Journal for the Education of Gifted Young Scientists*, 5(3), 49-69.
- Sağıroğlu, A. Z. (2016). Dünya'da ve Türkiye'de uluslararası öğrenci trendleri. *Uluslararası Öğrenci Sempozyumu Bildiriler Kitabı 2015*, 33-43.
- Sayılan, F. (2006). Küresel aktörler (DB ve GATS) ve eğitimde neo-liberal dönüşüm. *TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası Haber Bülteni*, 4, 44-51.
- Soft Power 30. (2019). Retrieved from <https://softpower30.com/>.
- Strielkowski, W., Grebennikova, V., Razinkina, E. & Rudenko, E. (2021). Relationship between globalization and internationalization of higher education. *E3S Web of Conferences*, 301, 03006, 1-9.
- Szondi, G. (2008). Public diplomacy and nation branding: Conceptual similarities and differences. Retrieved from <http://www.kamudiplomasi.org/pdf/nationbranding.pdf>.
- Touhey, R. (2017). A most Canadian odyssey: Education diplomacy and federalism, 1844-1984, by John Allison. *Historical studies in education revue d'histoire de l'education*, 29(2), 162-164.
- Tuğluca, M. (2014). Osmanlı hukukunun yeniden üretiminde balkan fetihleri ve istimâlet politikası. *Studies of The Ottoman Domain*, 4(6), 21-38.
- Türkiye Mezunları Portalı. (2022). Retrieved from <https://www.turkiyemezunlari.gov.tr/>.
- U.S. Department of Education International Strategy 2018. (2019). Retrieved from <https://sites.ed.gov/international/international-strategy-2/>.
- UIS. (2022). UNESCO Institute for Statistics. Retrieved from <http://uis.unesco.org/en/glossary-term/international-or-internationally-mobile-students#:~:text=Definition,outside%20their%20country%20of%20origin>.
- UK's International Education Strategy 2021. (2021). Retrieved from <https://www.gov.uk/government/publications/international-education-strategy-2021-update>.
- UNESCO. (2021). Retrieved from <https://www.unesco.org/en>.
- Van Ham, P. (2005). Power, public diplomacy and the pax americana. In Jan Melissen (Ed.), *the New Public Diplomacy: Soft Power in International Relations* (ss. 47-66). England: Palgrave Macmillan.

- Wu, H. (2020). Higher education development and student mobility during crises: From a comparative and historical perspective. *ECNU Review of Education*, 3(2), 204-209.
- Yılmaz, D. V. (2017). Geleceğin diplomatik inşası: Kamu diplomasisi aracı olarak Türk yükseköğretimi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(57), 138-150.
- Yılmaz, G. & Güçlü, N. (2021). Türkiye'de uluslararası öğrenci hareketliliğinin görünümü. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 11(1), 244-256.
- YTB. (2022). Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı. Retrieved from <https://www.ytb.gov.tr/uluslararası-ogrenciler/uluslararası-ogrenci-hareketliliği>.
- YÖK. (2022). Yükseköğretim Kurulu. Retrieved from <https://istatistik.yok.gov.tr/>.

